

СЪКРОВИЩЕ ОТ АКЧЕТА НА БАЯЗИД I (1389 – 1402) ОТ ЗЕМЛИЩЕТО НА СЕЛО ДОЛНА ВЕРЕНИЦА, МОНТАНСКО

Владимир Пенчев

През 1961 г. в землището на село Долна Вереница, Монтанско, е било намерено съкровище от сребърни монети от края на XIV – началото на XV в. Ето как професор Т. Герасимов е съобщил за откриването на тази находка¹: “Долна Вереница, Михайловградско. В м. Калугерец, било изровено случайно гърне с повече от 300 акчета от XV в. От тая находка бяха откупени 239 акчета за музея в София. Те са всички от Баязид I (1390–1402 г.)”. В нумизматичния фонд на АИМ при БАН, под инвентарен № ССХI – 1962 е заведена въпросната колективна монетна находка от село Долна Вереница². Но в наличност са 255 акчета на Баязид I, а не 239, както е съобщено в цитирания по-горе бюлетин за колективните монетни находки. Освен тях има и девет турски акчета от XVI–XVII в., които очевидно не принадлежат към това съкровище. Както изглежда, по-късно, след откупуването на първоначалните 239 екземпляра, някой от намервачите на съкровището е донесъл още 16 монети от неговия състав. И както се случва нередко, е прибавил, за да увеличи бройката и други, случайни монети, които не са от същата находка. За това, предмет на настоящата публикация са само 255-те акчета на султан Баязид

I, за които няма никакво съмнение, че са част от една и съща колективна монетна находка – тази, намерена през 1961 г. в местността Калугерец в землището на село Долна Вереница, Монтанско.

Всичките 255 акчета на Баязид I от запазената част от съкровището са от един и същи тип, чието описание е следното³:

Лице: Надпис с арабски букви: Bayezid bin Murad. В средата една хоризонтална линия разделя надписа на две части. Наоколо – зрънчест кръг.

Опако: Надпис с арабски букви и цифри: Hüllide mülkühü 792. В средата една хоризонтална линия разделя надписа на две части. Наоколо – зрънчест кръг.

Образи 1–80. Диаметрите варират между 10–16 мм.

Тегла:

0,75 г. – 1 брой

0,82 г. – 1 брой

0,88 г. – 1 брой

0,89 г. – 2 броя

0,90 г. – 1 брой

0,91 г. – 1 брой

0,92 г. – 2 броя

0,93 г. – 1 брой

0,94 г. – 1 брой

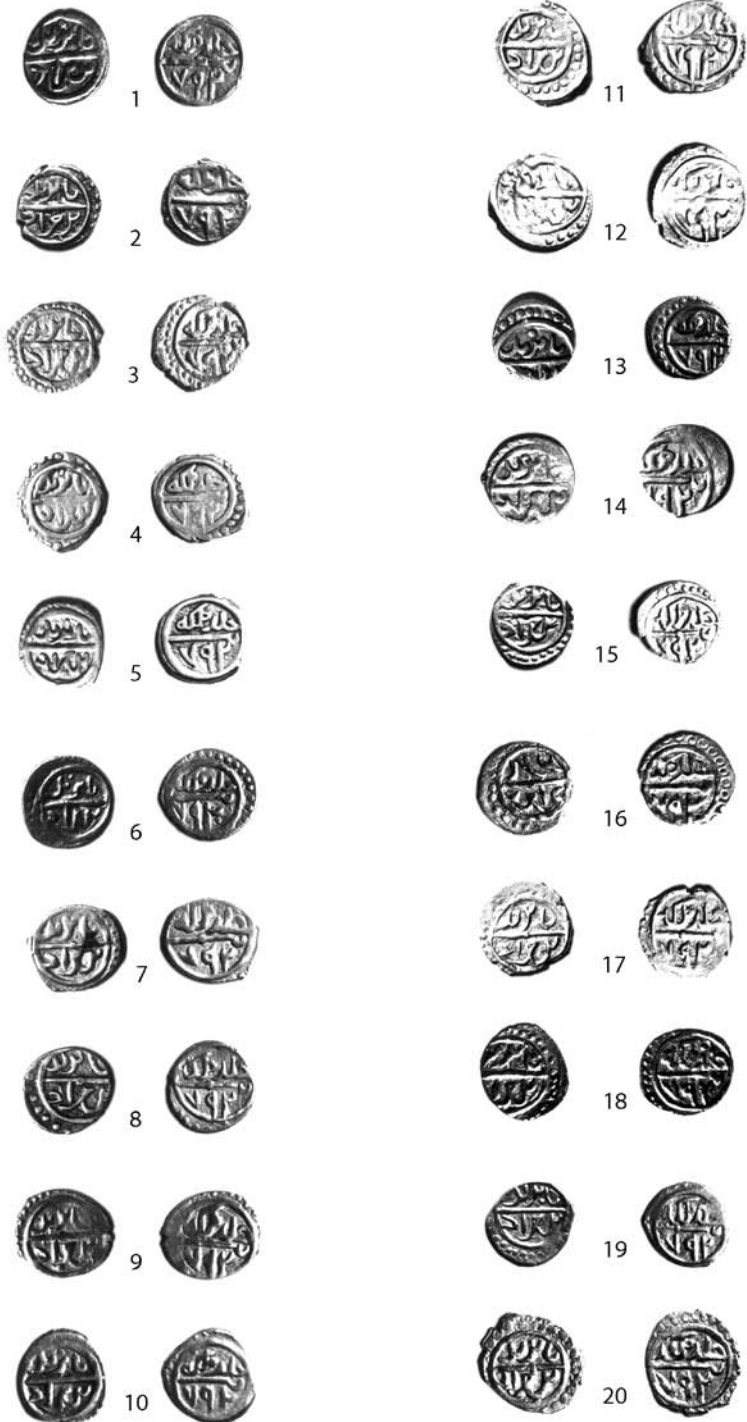
0,95 г. – 1 брой

0,96 г. – 1 брой
0,98 г. – 1 брой
1,02 г. – 1 брой
1,03 г. – 4 броя
1,04 г. – 6 броя
1,05 г. – 2 броя
1,06 г. – 1 брой
1,07 г. – 2 броя
1,08 г. – 4 броя
1,09 г. – 6 броя
1,10 г. – 6 броя
1,11 г. – 14 броя
1,12 г. – 8 броя
1,13 г. – 11 броя
1,14 г. – 10 броя
1,15 г. – 17 броя
1,16 г. – 21 броя
1,17 г. – 25 броя
1,18 г. – 24 броя
1,19 г. – 20 броя
1,20 г. – 12 броя
1,21 г. – 12 броя
1,22 г. – 7 броя
1,23 г. – 5 броя
1,24 г. – 2 броя
1,25 г. – 2 броя
1,26 г. – 6 броя
1,27 г. – 3 броя
1,28 г. – 3 броя
1,29 г. – 1 брой
1,30 г. – 2 броя
1,32 г. – 1 брой
1,34 г. – 1 брой
1,35 г. – 1 брой
1,39 г. – 1 брой

В края на XIV в. регионът, в който се намира днешното село Долна Вереница, Монтанско, е влизал в пределите на Видинското царство, управлявано от Иван Срацимир⁴. Когато през 1396 г., след битката при Нико-

пол, Видинското царство било завладяно от османските турци⁵ и този регион несъмнено е попаднал под тяхна власт. Това е довело до масовото навлизане в местната циркулационна среда на сребърните монети, акчетата, на султан Баязид I (1389–1402 г.). Този факт е илюстриран съвсем ясно от състава на публикуваното понастоящем монетно съкровище.

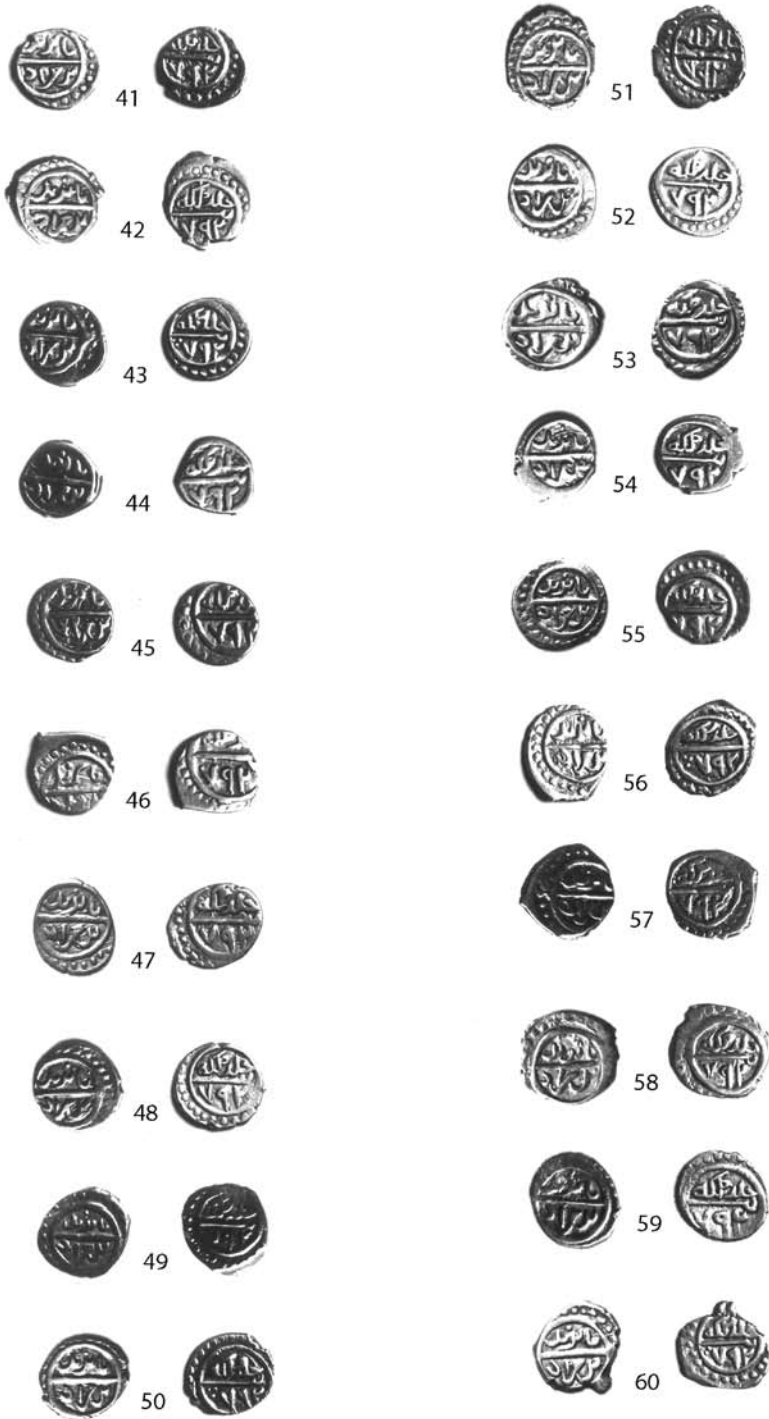
Както е добре известно, след смъртта на Баязид I, между неговите синове се разгоряла дълготрайна междусобна война за наследяването на османския престол⁶. Това обстоятелство било използвано от християнските народи, станали обект на турската агресия, за опит за организиране на по-активно противодействие срещу нея. През 1403–1404 г. в северните и северозападните части на Балканския полуостров, под върховенството на Унгарското кралство, се оформила антиосманска коалиция между владетелите на Сърбия, Босна, Влашко и Константин, синът на някогашния видински цар Иван Срацимир⁷. Най-дейните участници в тази коалиция били влашкият воевода Мирчо I и Срацимировият син Константин, носещ титлата цар, която наследил от баща си⁸. Бойните операции срещу турците се водели на широк фронт – от Сърбия, чак до Добруджа и продължили и през следващите години 1405–1408 г.⁹ Това благоприятствало избухването на въстанието на поробеното българско население, начело с цар Константин и братовчед му, Шишмановия син Фружин, в 1408 г.¹⁰ Въстанието обхванало почти всички територии на бившите Видинско и Търновско царства¹¹. Но

Обр. 1.-20.

Обр. 21.–40.

Обр. 41.–60.

Обр. 61.–80.

най-активно било то в северозападните български области¹², от където именно произхожда публикуваното тук монетно съкровище.

В светлината на гореизложеното, укриването на находката от село Долна Вереница, Монтанско, трябва да

се търси някъде през първото десетилетие на XV в. (след 1402 г.), когато в този регион са бушували яростни борби, бележещи противопоставянето на местното българско население на неотвърдилата се все още стабилно над него османска власт.

БЕЛЕЖКИ

- ¹ **Т. Герасимов.** Съкровища от монети, намерени в България през 1960 и 1961 г. ИАИ, XXVI. С., 1963, с. 262.
- ² Благодарение на любезността на ст. н. с. Б. Русева от АИМ при БАН имах възможността да проуча и да подготвя за публикуване тази колективна монетна находка, за което и изказвам своята искрена благодарност.
- ³ **N. Pere.** Osmanlılarda Madeni Paralar. Istanbul, 1968, p. 55, № 13–16; tab. 2, № 13–16.
- ⁴ История на България, т. III. С., 1982, с. 350 – картата.
- ⁵ Пак там, с. 368.
- ⁶ История на България, т. IV. С., 1983, с. 24.
- ⁷ **Х. Матанов, Р. Михнева.** От Галиполи до Лепанто. С., 1988, с. 151.
- ⁸ Пак там, с. 153.
- ⁹ История на България, т. IV... с. 24.
- ¹⁰ Пак там, с. 104.
- ¹¹ **Х. Матанов, Р. Михнева.** Цит. съч., с. 153.
- ¹² История на България, т. IV... с. 105.

A HOARD OF AKCHES OF BAYAZID I (1389-1402), FOUND IN THE SURROUNDINGS OF THE DOLNA VERENITZA VILLAGE, THE MONTANA DISTRICT

Vladimir Penchev

Summary

In 1961, a clay pot was accidentally dug out in the territory of the Dolna Verenitza, the district of Montana, containing more than 300 silver coins, akçes of the Ottoman sultan Bayazid I. 255 pieces of the hoard entered the numismatic collection of the Archaeological museum in Sofia.

At the end of the 14th century, the region where the present village of Dolna Verenitza is situated was included within the boundaries of the Vidin kingdom, ruled by Ivan Sratzimir. After the battle of Nikopolis in 1396, the Vidin kingdom was finally conquered by the Ottoman Turks and the discussed region obviously went under their rule. The fatal event brought to a mass inflow of silver akçe coins of sultan Bayazid I into the indigenous currency circulation. This fact is well supported by the structure of the hoard published in the present paper.